

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์

“พุทฺธวจน — คำของพระพุทธเจ้า, พระพุทธพจน์”

คำว่า **พุทฺธวจน** เป็นคำภาษาบาลีโดยตรง อ่านตามภาษาบาลีว่า บุต - ตะ - ระ - จะ - นะ มาจากคำว่า **พุทฺธ** (พระพุทธเจ้า, ผู้ทรงตรัสรู้ความจริง) กับคำว่า **วจน** (คำ หรือ คำพูด) รวมกันเป็น **พุทฺธวจน** แปลว่า คำของพระพุทธเจ้า แปลทับศัพท์เป็น **พระพุทธพจน์** เขียนเป็นไทยได้หลายอย่าง ทั้ง พระพุทธพจน์ พระพุทฺธวจนะ พระพุทฺธวจนั แต่ความหมายเหมือนกัน คำใดที่กล่าวถึงสิ่งที่มีจริง เพื่อเข้าใจสิ่งที่มีจริงตามความเป็นจริง คำนั้นเป็นคำของพระพุทธเจ้า หรือเป็นพระพุทธพจน์ทั้งหมด โดยประมวลแล้ว คือพระธรรมคำสอนที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงตลอด ๔๕ พรรษา ที่เป็นไปเพื่อความเข้าใจถูกต้องเห็นถูกโดยตลอด “ทุกคำ เพื่อปัญญาอย่างแท้จริง”

ตัวอย่างพระพุทธพจน์

“แม่มมอ้นน้ำ ย่อมเต็มด้วยหยาดน้ำฉันใด, คนเขลา สังสมบาป แม้มิละน้อย ๆ ก็ย่อมเต็มด้วยบาปฉันนั้น” (พระสูตรตันตปิฎก ขุททกนิกาย คถากรรมบท)

“ดูกร ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้มีมิตตดี ย่อมละอกุศลเสียได้ ย่อมเจริญกุศลให้เกิดมี” (พระสูตรตันตปิฎก ขุททกนิกาย อิติวุตตกะ ทุติยเสขสูตร)

“ดูกร ภิกษุทั้งหลาย ชนทั้งหลายจะเป็นบรรพชิตก็ตาม เป็นคฤหัสถ์ก็ตาม มีปกติอยู่ด้วยความประมาท ย่อมเดือดร้อนในโลกทั้งสอง (ทั้งในโลกนี้และโลกหน้า) ที่เดียว” (พระสูตรตันตปิฎก ขุททกนิกาย คถากรรมบท)

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงพระธรรมถึง ๔๕ พรรษา ซึ่งเมื่อรวบรวมเป็นหมวดหมู่แล้ว ก็เป็นพระวินัยปิฎกส่วนหนึ่ง เป็นพระสูตรตันตปิฎกส่วนหนึ่ง เป็นพระอภิธรรมปิฎกส่วนหนึ่ง ทุกพระพุทฺธวจนะนั้นมีคุณค่าสุดที่จะเปรียบ เพราะหากว่าถ้าสามารถจะเข้าใจทุกปัญฺชนะได้จริง จะแก้กมลให้แต่ละบุคคลอบรมเจริญปัญญาได้โดยถูกต้อง ไม่ผิดพลาด แต่ถ้าใครคิดว่าตนสามารถจะอบรมเจริญปัญญาเองได้ ไม่ต้องอาศัยพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ก็เป็นเรื่องของผู้นั้นน่าจะพิจารณาว่าจะสำเร็จได้ไหมโดยไม่ต้องอาศัยการศึกษาพระธรรม ซึ่งเป็นไปไม่ได้เลย เพราะฉะนั้น จึงต้องศึกษาด้วยความละเอียดรอบคอบ ถ้าศึกษาเพียงนิดเดียว สั้น ๆ แล้วสำเร็จ นี่คือสิ่งที่ควรจะได้พิจารณาใส่ใจจริงๆ ว่าทำไมพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจึงทรงแสดงพระธรรมไว้โดยละเอียดถึง ๔๕ พรรษา

สำหรับความเป็นปุณฺณผู้หนาแน่นไปด้วยกิเลสแล้ว แต่ละคนสะสมกิเลสอย่างมากมายและเนิ่นนานในสังสารวัฏฏ์ สภาพของความเป็นปุณฺณนี้ ซึ่งแม้มีสภาพธรรมกำลังปรากฏทางตาชัดๆ อย่างนี้ ทางหูอย่างนี้ ก็ไม่ได้รู้เลยว่า ไม่ใช่ตัวตน ไม่ใช่สัตว์ ไม่ใช่บุคคล ก็ชาติมาแล้ว ก็แสนโกลีกับปมาแล้วก็เป็นอย่างนี้ คือไม่รู้ความจริง เพราะฉะนั้น การที่จะเข้าใจสภาพธรรมที่มีจริงๆ จึงต้องอาศัยการฟังพระธรรมศึกษาพระธรรม สะสมความเข้าใจสิ่งที่มีจริง ไปทีละเล็กทีละน้อย และอาศัยกาลเวลาที่ยาวนานด้วย แม้พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเองก็ไม่ทรงสามารถที่จะช่วยให้คนที่ไม่ใช่ **อุคฆฏิตัญญบุคคล** (บุคคลผู้สามารถรู้แจ้งอริยสัจธรรมเมื่อทรงยกหัวข้อธรรมขึ้นแสดง) สามารถจะรู้แจ้งอริยสัจธรรมได้ทันทีที่จบเทศนา นี่เป็นเหตุที่ทรงแสดงพระธรรมโดยละเอียดถึง ๔๕ พรรษา ที่จะช่วยเกื้อกูลผู้ที่ไม่สามารถจะรู้แจ้งสภาพธรรมโดยเร็ว ให้พิจารณาแล้วพิจารณาอีก ให้ฟังแล้วฟังอีก ให้อ่านแล้วอ่านอีก ไม่มีวันจบตลอดชีวิต

ทั้งหมดจึงต้องเป็นเรื่องของปัญญาความเข้าใจถูกเห็นถูก ที่ต้องอาศัยพระธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่ใช่เรา เราจะทำอะไรไม่ได้เลย ถ้าเป็นเรา คือเป็นตัวตน ไม่สามารถที่จะดับกิเลสได้ด้วยความรู้ ด้วยความยึดถือสภาพธรรมด้วยความเป็นตัวตน ไม่ใช่หน้าที่ของมิจฉาทิฏฐิ (ความเห็นผิด) ที่จะดับกิเลส แต่มิจฉาทิฏฐิทำให้เกิดกิเลสเพิ่มขึ้น อวิชชาทำให้เกิดทั้งโลภะ โทสะได้ ทำให้เกิดมิจฉาทิฏฐิได้ เพราะฉะนั้น ปัญญาเท่านั้นซึ่งจะทำกิจละลายกิเลสจนกระทั่งสามารถที่จะดับกิเลสได้จริงๆ

ดังนั้น จึงต้องอบรมเจริญปัญญา ถ้าไม่มีปัญญา หรือปัญญายังไม่เกิด หรือปัญญายังไม่เจริญ ก็ไม่มีทางที่จะไปดับกิเลสได้ เพราะฉะนั้นแทนที่จะเป็นทำอย่างไรเราจะดับกิเลสได้ ทำอย่างไรปัญญาของเราจึงจะเกิดได้ ก็ต้องอาศัยการฟัง เพราะเหตุว่าถ้าไม่ใช่พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่ใช่พระปัจเจกพุทธเจ้าแล้ว ทุกคนล้วนเป็นสาวก คือผู้ฟังพระธรรม ก็ต้องฟังพระธรรม เห็นถึงพระมหากรุณาคุณของผู้ที่ทรงบำเพ็ญพระบารมีมาจนถึงความตรัสรู้ เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่ทรงสามารถที่จะทรงแสดงธรรมที่ได้ทรงตรัสรู้ด้วยพระองค์เอง ให้คนอื่นได้ฟัง ได้พิจารณา ได้น้อมนำมาประพฤติดิปฏิบัติอบรมจนรู้แจ้งและดับกิเลสได้ เช่นเดียวกับพระองค์ด้วย เพราะฉะนั้น จึงต้องฟังพระธรรม ด้วยความละเอียดรอบคอบ ไม่ประมาทในพระธรรม แต่ละคำที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง เพราะคำที่พระองค์ตรัส ล้วนแล้วแต่เป็นไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูลโดยส่วนเดียว ไม่มีให้โทษแก่ใครเลยแม้แต่คนเดียว.

[ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammahomefellowship.com, โทร. ๐๘๕-๖๒๑๗๑๐๖]